

DIERVERHALEN IN AZIË

TEKSTEN EN AFBEELDINGEN
INDIA, JAVA, BALI, THAILAND

INDIA

MAHABHARATA

- Oudste verhalen over dieren al in het Mahabharata (Sanskrit literatuur)
- Situaties en machtsproblemen bij dieren als voorbeeld voor mensen
- Niti – regels voor regeren en houding van vorst jegens onderdanen
- Dharma – morele waarden

JATAKA

- dierverhalen omgewerkt voor een boeddhistisch milieu (talen: Pali en vanaf de 5e eeuw ook Sanskrit)
- Jatakamala van Aryasura, ca 500, in Sanskrit is een tekst die veel invloed had
- het dier dat zich opoffert is de Boeddha

PANCATANTRA

- Hindoe milieu
- Raamvertelling, oorspronkelijk met vijf (panca) afdelingen (tantra)
- Tantroepakhyana tekst, met vertaling in tamil heeft 3 boeken: Nandaka (stier), Paksi (vogel) en Manduka (kikker & slang) afdeling
- Verteller of vertelster (meisje dat als no. Zoveel moet trouwen met koning, maar de boot weet af te houden door hem elke avond een spannend verhaal te vertellen
- Protagonisten onder de dieren: twee jakhalzen, een leeuw en een zebu, Nandaka geheten (boek I), vogels o.a. pauw, papegaai (boek 2) en kikkers en slangen (boek 3)

PANCATANTRA BUITEN INDIA

- Niet alleen vertalingen binnen India in dialecten (o.a. Tamil)
- Ook ‘vertalingen’ in het Oud Javaans in Java; meisje dat verhalen vertelt gaat Tantri heten
- Verbreiding via Java naar Bali, Thailand
- Via Thailand naar Laos en Yunnan

PANCATANTRA IN MOSLIM WERELD

- Vanaf het eind 10e eeuw Sultanaten in Noord India: via Afganistan en later Perzie
- Geleidelijke invloeden van Moslim cultuur in grote delen van Noord en Midden India
- Belangstelling van sultans voor Indiase literatuur
- Vertalingen met ‘illustraties’ (miniaturen), onder andere van Pancatantra
- Moslim versies raken bekend in Sumatra
- Vertalingen in het Maleis

PANCATANTRA IN BALI

- In ieder geval vanaf de 18e eeuw zeer populair
- Nieuwe versies, ontbrekende boeken bijgeschreven (Paksi, Pisaca, Mandukaprakarana)
- Veel afbeeldingen in de vorm van reliefs op panelen op tempelmuren
- Veel schilderijen op doek, hout en vanaf 20e eeuw op papier

DIERVERHALEN UITGEBEELD

INDIA

BHARHUT STUPA

2e AD

Medaillon op railing om stupa mahakapi jataka - apen

Grote Apen jataka

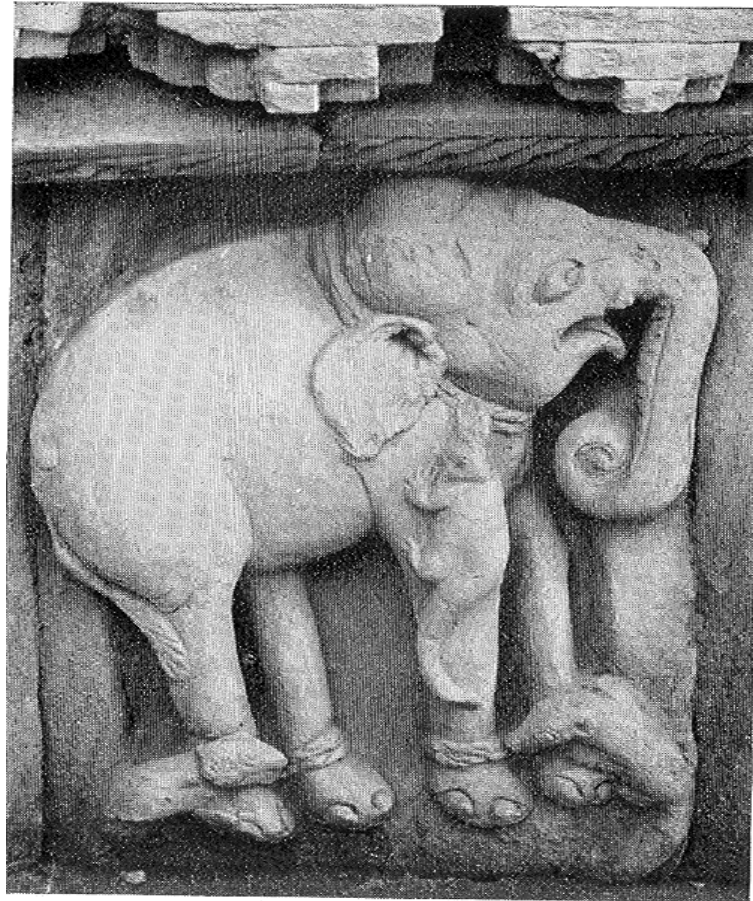
- Koning en koningin gaan naar het bos om lekkere vijgen te eten
- Ze ontdekken dat apen de vijgen van de bomen opeten
- Koning boos, hij gaat met groep jagers de apen doden
- Grote aap offert zich op: hij rekt zich uit over twee grote bomen, zodat hij als brug dient
- De apen kunnen ontsnappen, op de grote aap na
- Grote aap = Boeddha Koning = vijand boeddhisme

PAHARPUR

stupa's met terracotta plaques

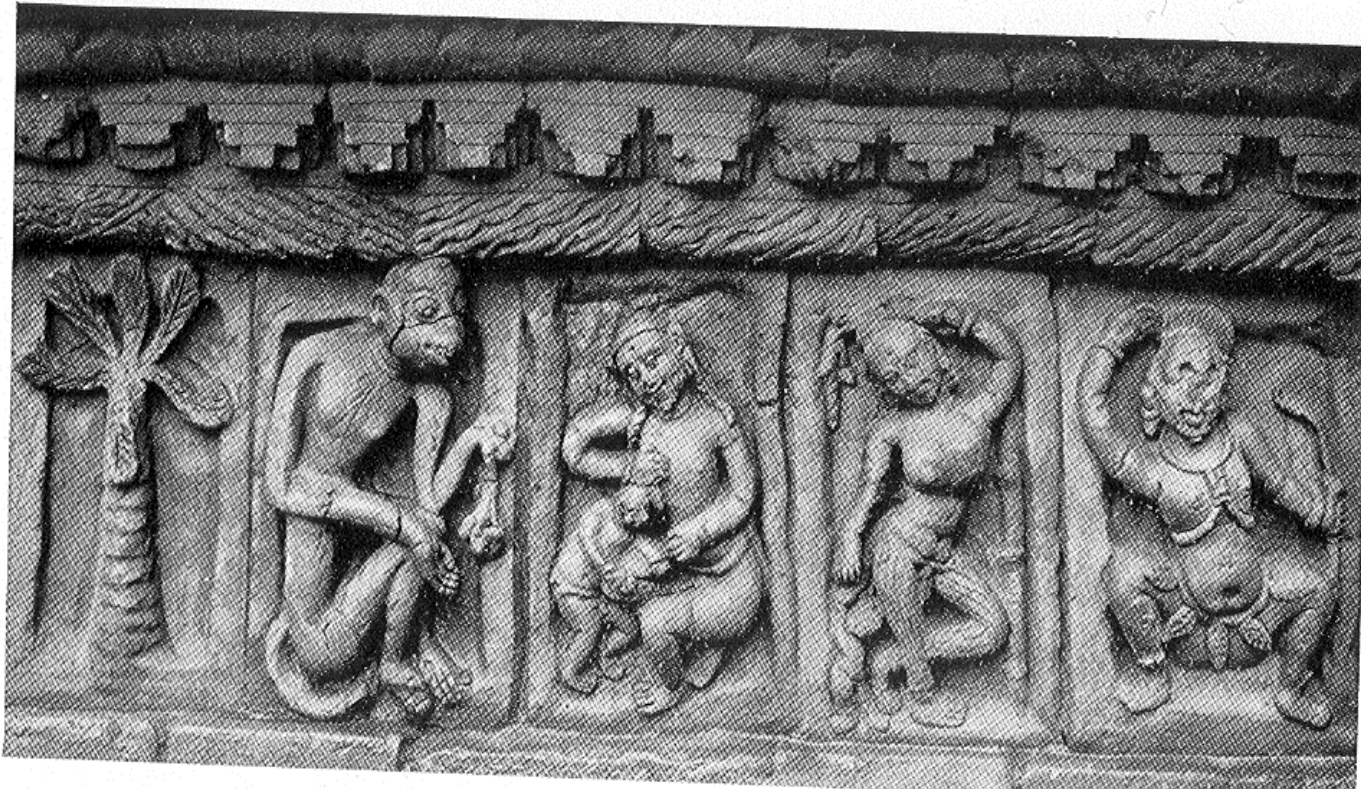
Verhaal van de olifant en de muizen/ratten - Pancatantra

Muizen-ratten bevrijden olifant

- Olifant redt muis/rat
- Olifant sluit vriendschap met een muis/rat
- Olifant wordt gevangen- omwikkeld met touwen
- Muizen/ratten knagen de touwen door

Verhaal van de aap die eten aanbiedt – algemeen boeddhistisch

Verhaal van de aap die klem zit - Pancatantra

Suffe Aap - Pancatantra

- Aap ziet balk met wig
- Aap wil wig uit balk halen
- Het wordt hem afgeraden, maar hij wil zijn idee doorzetten
- Aap gaat op balk zitten
- Aap raakt klem, als hij de wig uit de balk trekt

Verhaal van de dieren en de man in de put – slang - Pancatantra

Verhaal van de dieren en de
slechte man in de put-
Pancatantra

Dankbare dieren – ondankbare man

- Slang, aap, tijger en man – slechte goudsmid- zijn gevallen in een put
- Iemand komt langs, wil water uit put halen, ziet hen
- Persoon haalt dieren uit de put
- Dieren raden persoon af de goudsmid uit de put te halen
- Persoon doet het toch uit medelijden
- Goudsmid draait persoon later een loer

JAVA

- Oudste afbeeldingen op boeddhistische bouwwerken van Midden Java
- 9e eeuw
- Borobudur, Mendut, Sajiwan

BOROBUDUR

boeddhistisch

- Jataka verhalen over dieren
- Hoofdzakelijk op de eerste gaanderij
- Balustrade, bovenste reeks (I Ba)
- Balustrade, onderste reeks (I Bb)
- Op tweede gaanderij enkele
- Balustrade (IIB), als onderdeel van niet-specifieke dierverhalen: Srigupta en Sudhana verhalen
- Op vierde verdieping: zelden dieren afgebeeld, 1x bevrijden van vissen en dieren (Samantabadra verhaal)

BOROBUDUR

favoriete dieren

- Hert
- Olifant
- Haas, maar vervangen door muncak hertje
- Vis
- Aap
- Leeuw
- Minder vaak: buffel, schildpad, gans, specht, kwartel, slang

MENDUT

boeddhistisch, Pancatantra favoriete dieren

- Aap, rat/muis, slang, olifant (meest)
- Hert, tijger, geit, schildpad, krab, kraai, jakhals, papegaai (woord kakatoe) (minder)
- Leeuw, reiger, zebu, gans, pauw, krokodil, slang, kat, hond, vis, tweekoppige vogel, vogel, vogelnest (eenmalig)

SAJIWAN, BOEDDDHISTISCH

favoriete dieren

- Jakhals, schildpad, zeboe, olifant, slang, leeuw
- Gans, aap, krokodil, garudavogel, rat, krab, geit, man-leeuw, vogel, 2koppige vogel

BOROBUDUR

VERHAAL VAN HET HERT

I Ba 95 dieren in het bos, gezien door mens

I Ba 96 man valt in rivier, wordt
gered door gouden hert

I Ba97 koning hoort over het hert, hij wil het hebben en doden

ONTKNOPING

- Koning verneemt dat het hert de Boeddha is
- Hert onderricht de koning
- Koning wordt goed mens

VERHAAL VAN DE HAAS

I Ba 23 Bodhisattva in het bos

I Ba24 god Indra ontmoet 4 bevriende dieren: haas, aap, leeuw, otter

Dieren geven voedsel aan hongerige asceet

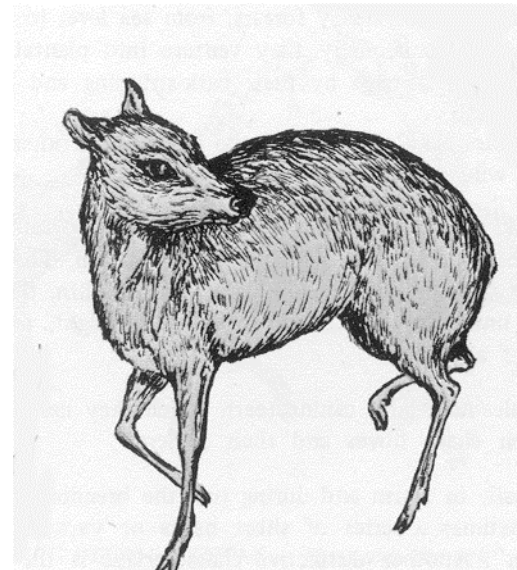
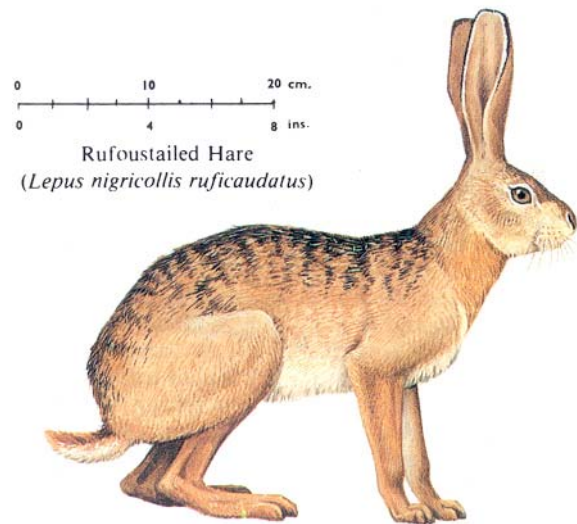
- Leeuw geeft iguana
- Aap geeft bananen
- Otter geeft superieure rohita vissen
- Haas heeft niets om te geven: offert zich zelf op om geroosterd te worden

I Ba25 haas offert zich op als
voedsel aan Indra, discussie

Probleem in Java – geen hazen

- Vervangen door barking/muncak hert

‘HAAS’ op Java, hertje met flaporen

GROTE AAP VERHAAL

mahakapi jataka

I Ba 99-100 koning, koningin, hofhouding in paleis

I Ba 101 in het bos, jagers, koning, apenbrug

PANCATANTRA VERHALEN
TANTRI VERHALEN
JAVA EN BALI

THEMA: LEEUW EN ZEBOE KUNNEN NOOIT VRIENDEN WORDEN

- Zeboe, Nandaka geheten, zwerft door bos
- Ontmoeting met leeuw, koning van 't bos
- Discussie: kunnen ze vrienden worden?
- Vraagstelling: wie is een betere koning, de leeuw of de zeboe?
- Door roddel van jakhalzen worden leeuw en zeboe vijanden
- Leeuw doodt zeboe

3 MANIEREN OM LEEUW AF TE BEELDEN –JAVA-BALI

ONGEVLEUGELDE LEEUW

GEVLEUGELDE LEEUW- GEASSOCIEERD
MET INDIA

LEEUW MET TAK IN BEK - CHINA

Leeuw/singa-Perzisch-Maurya India-3e BC

Leeuwencapiteel-Mathura-India-3e AD

Leeuw-Phnom Bakheng – Cambodia-9/10e AD

Leeuw-O.Java-14e
AD

Leeuw-Palinggih Indrablaka – Timpag – Bali- 20e AD

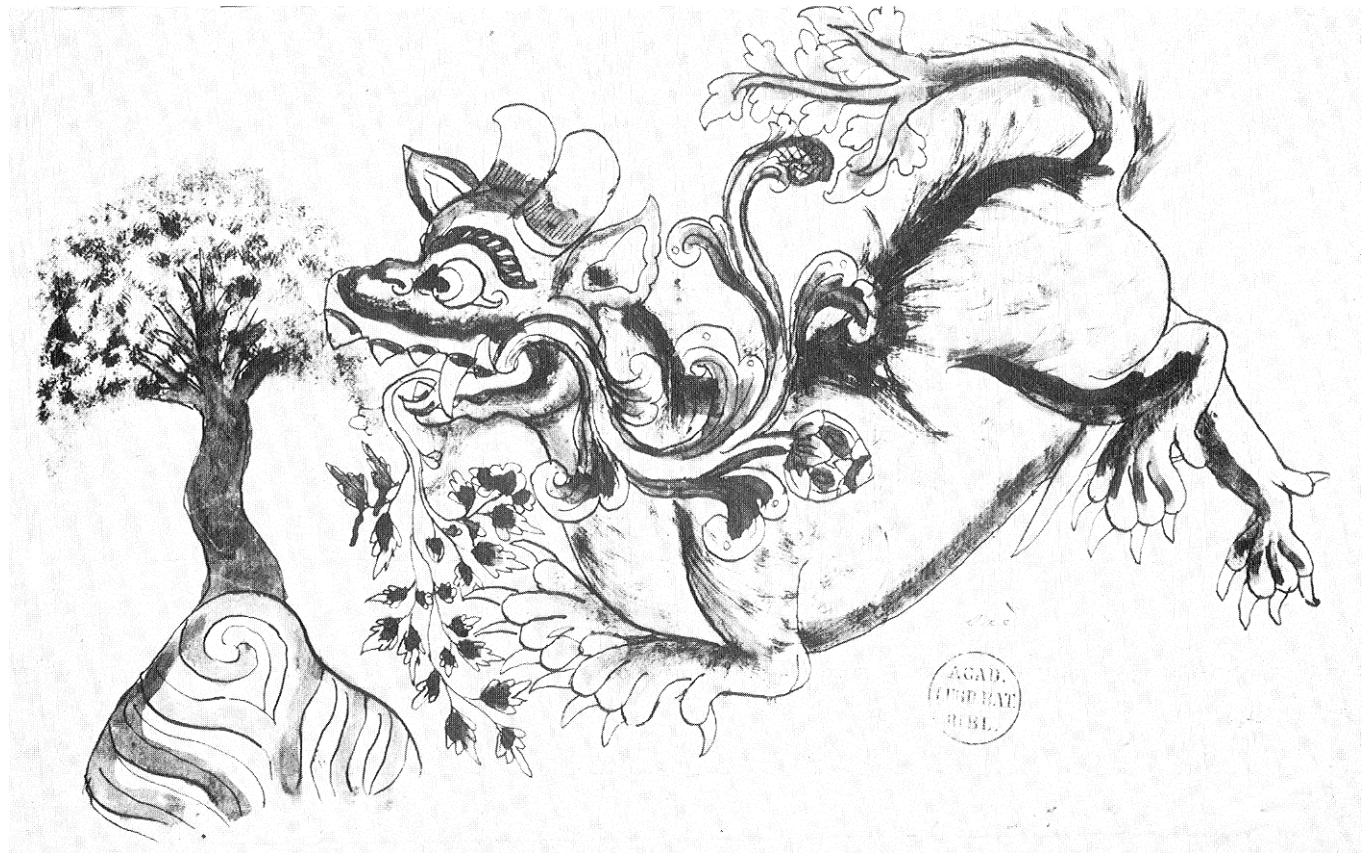
Leeuw-vleugels-Kushana-India- 1e-2e AD

Leeuw-vleugels-singambarang- Bali-eind 19e eeuw

Leeuw-takje-sae-Chinees-Bali- eind 20e eeuw

Leeuw Nandaka – Pancatantra verhalen

Sajiwan – C. Java – 9e AD

PANATARAN, O. JAVA,
BADPLAATS, 1413 AD

Panataran- badplaats

Panataran – naga/slangentempel
– eind 14e AD

Panataran- Naga tempel – 14e AD

Nandaka & leeuw – Panataran- Naga tempel

Nandaka & leeuw – conflict –
Bali- muziekinstrument –giying-
1998

Nandaka & leeuw – gevecht – Griya
Gede Timpag – Bali - 1988

SCHILDPAD EN GANS/GANZEN

EIGENWIJZE SCHILDPAD

niet luisteren naar goede raad van vrienden

- Schildpad, wonend in meer bevriend met ganzen
- Probleem: meer droog, of jager komt
- Ganzen willen en kunnen wegvliegen naar ander meer
- Ganzen willen schildpad redden, meevliegen aan stok
- Waarschuwing: blijf in de stok bijten, anders val je
- Commentaar van mensen of jakhalzen beneden
- Schildpad wil van repliek dienen, praat en valt omlaag
- Schildpad wordt opgegeten door mensen of jakhalzen

Mendut, C.Java, 9e AD,
Boeddhistisch

Mendut, trapvleugel, links, 4e rij

Mendut, ganzen-schildpad

Mendut – schildpad gevangen door mensen

PANATARAN, O.JAVA, 1413 AD

GRIYA GEDE, TIMPAG, Z. BALI

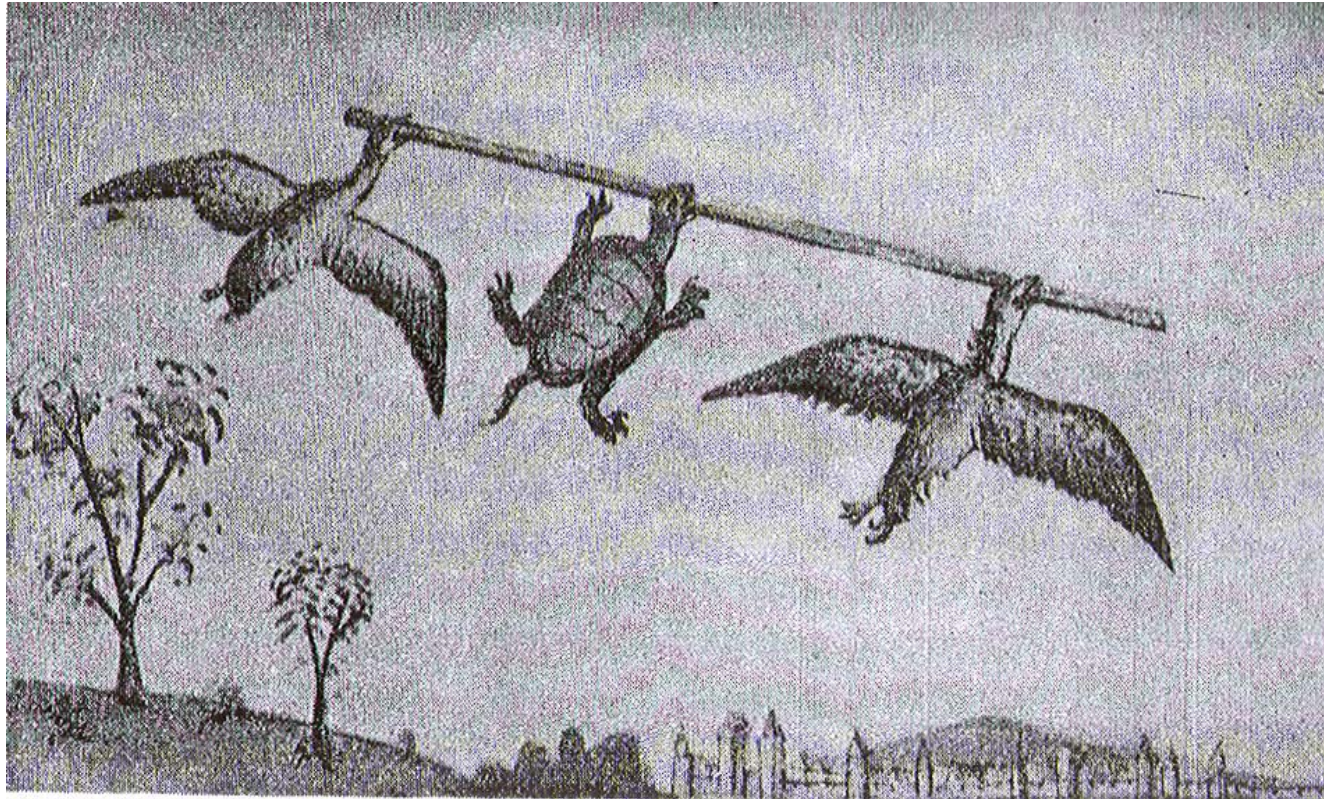

Zelfde verhaal in Europa

Duitsland

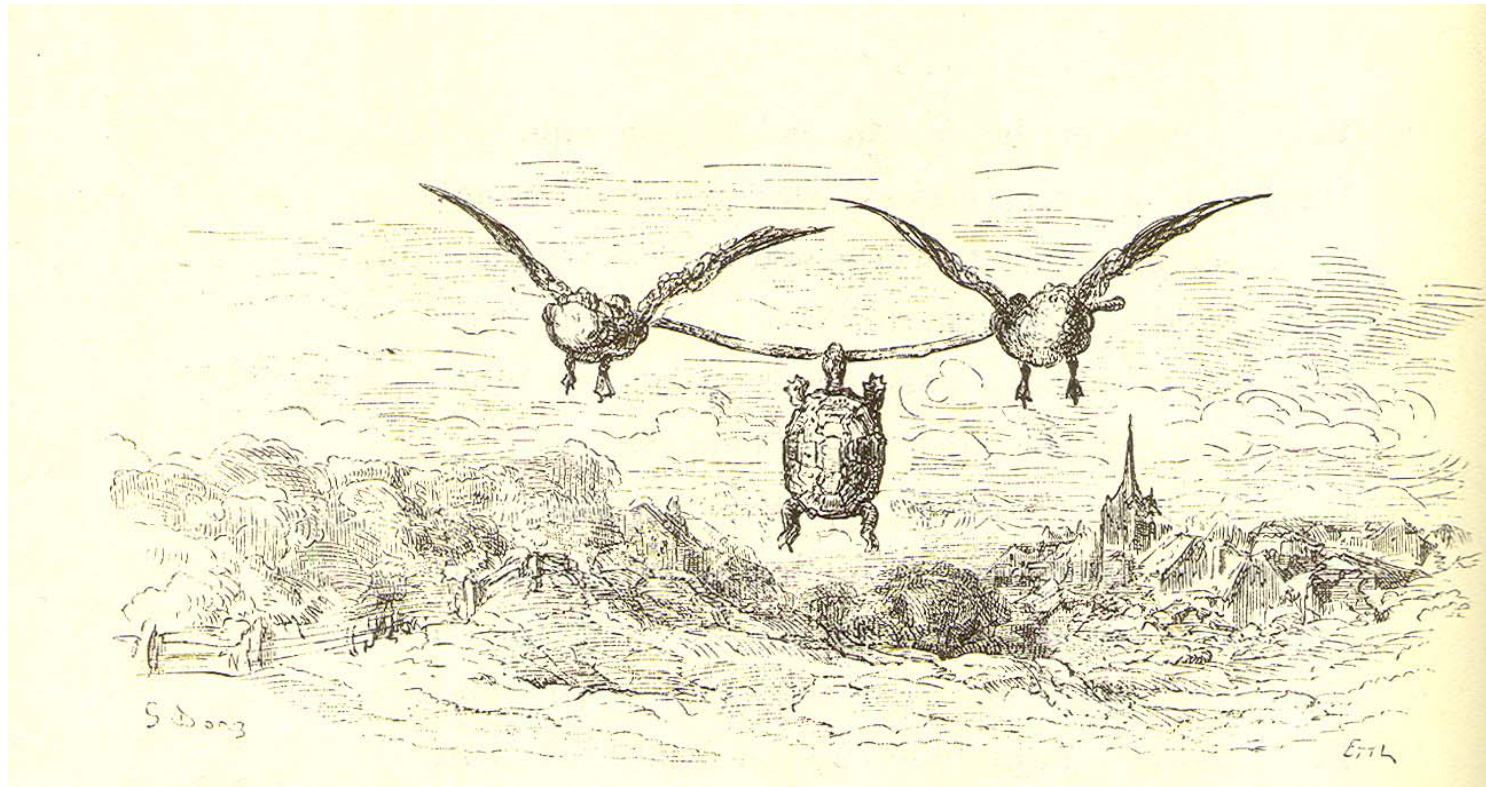
Frankrijk

Duitsland, 15e eeuw gebaseerd op Bidpai

Frankrijk

Gustave Doré (19e eeuw) in La Fontaine editie

DIEREN BEVRIJDEN ELKAAR

- Schildpad gevangen door jager
- Schildpad hangt aan boog van de jager
- Dieren, o.a. hert en kraai, leiden jager af
- Hert naar meer, valt in water, doet of hij verdrinkt
- Jager naar hert, laat schildpad liggen
- Kraai pikt schildpad los

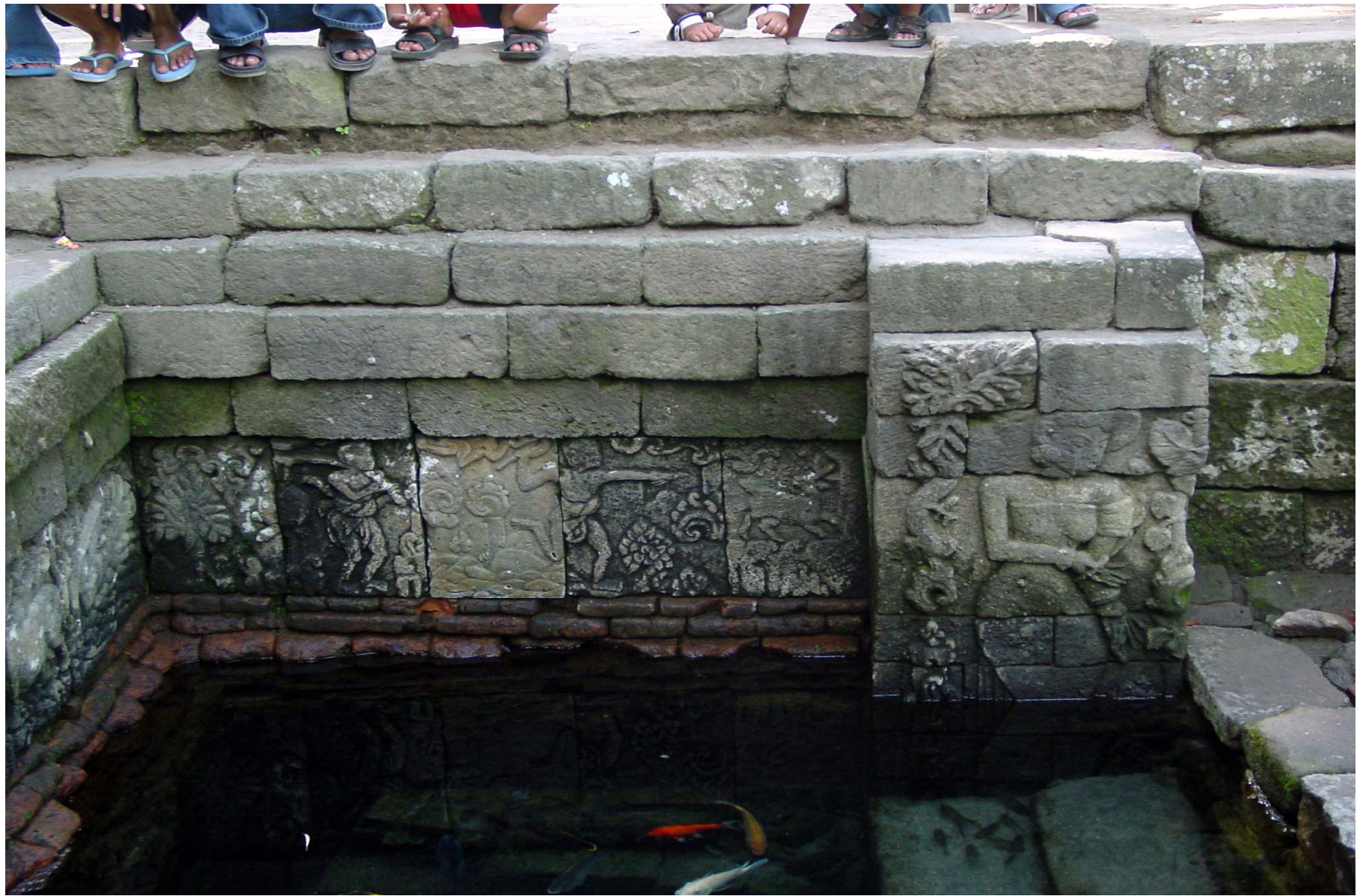
PANATARAN- O.Java -
TEMPELWACHTER-1357 AD

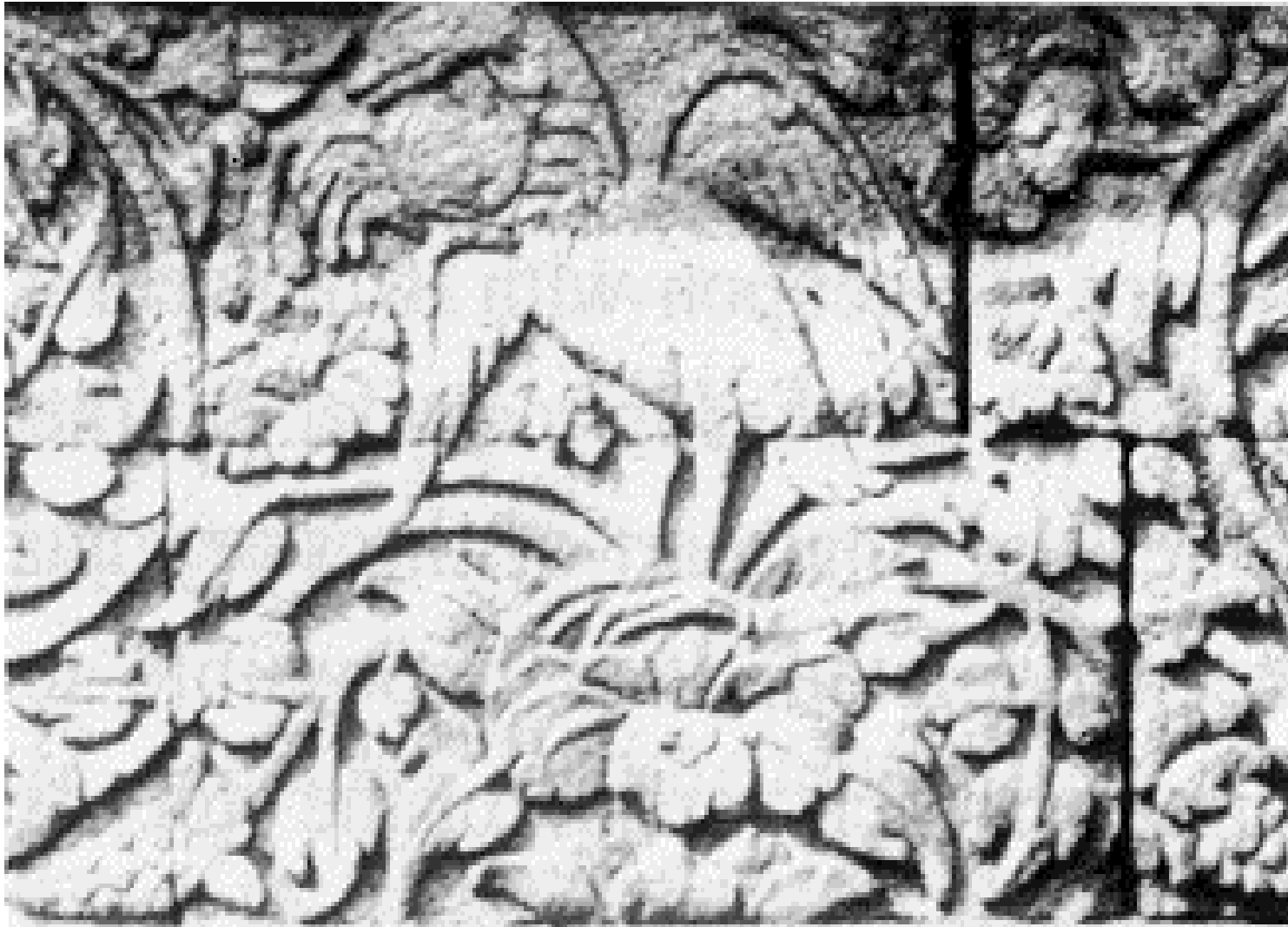
PANATARAN – O. Java -
BADPLAATS – 1413 AD

REIGER & KRAB

- Reiger heeft zin in vissen in een meer
- Vissen hebben hem door, gaan uit de weg
- Reiger doet of hij een asceet is en zegt zijn leven te hebben gebeterd
- Vissen geloven hem
- Reiger zegt dat meer drooggelegd wordt
- Reiger belooft vissen te redden
- Reiger neemt ze mee naar ‘nieuw meer’, maar eet ze op
- Krab heeft het door; hij laat zich naar nieuwe locatie vliegen; ziet graten; snijdt nek van reiger door met zijn scharen

Mendut – C.Java – 9e AD

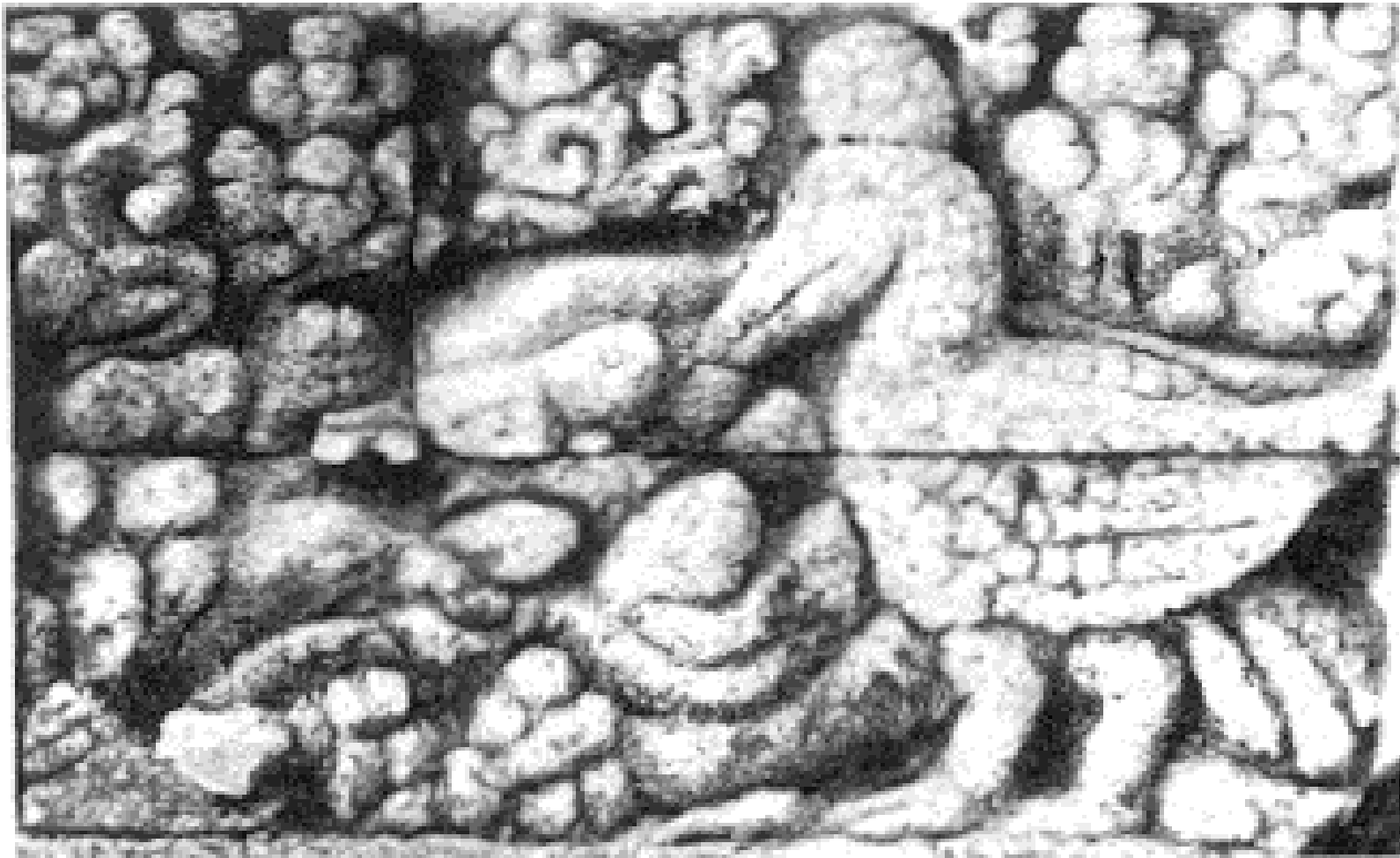

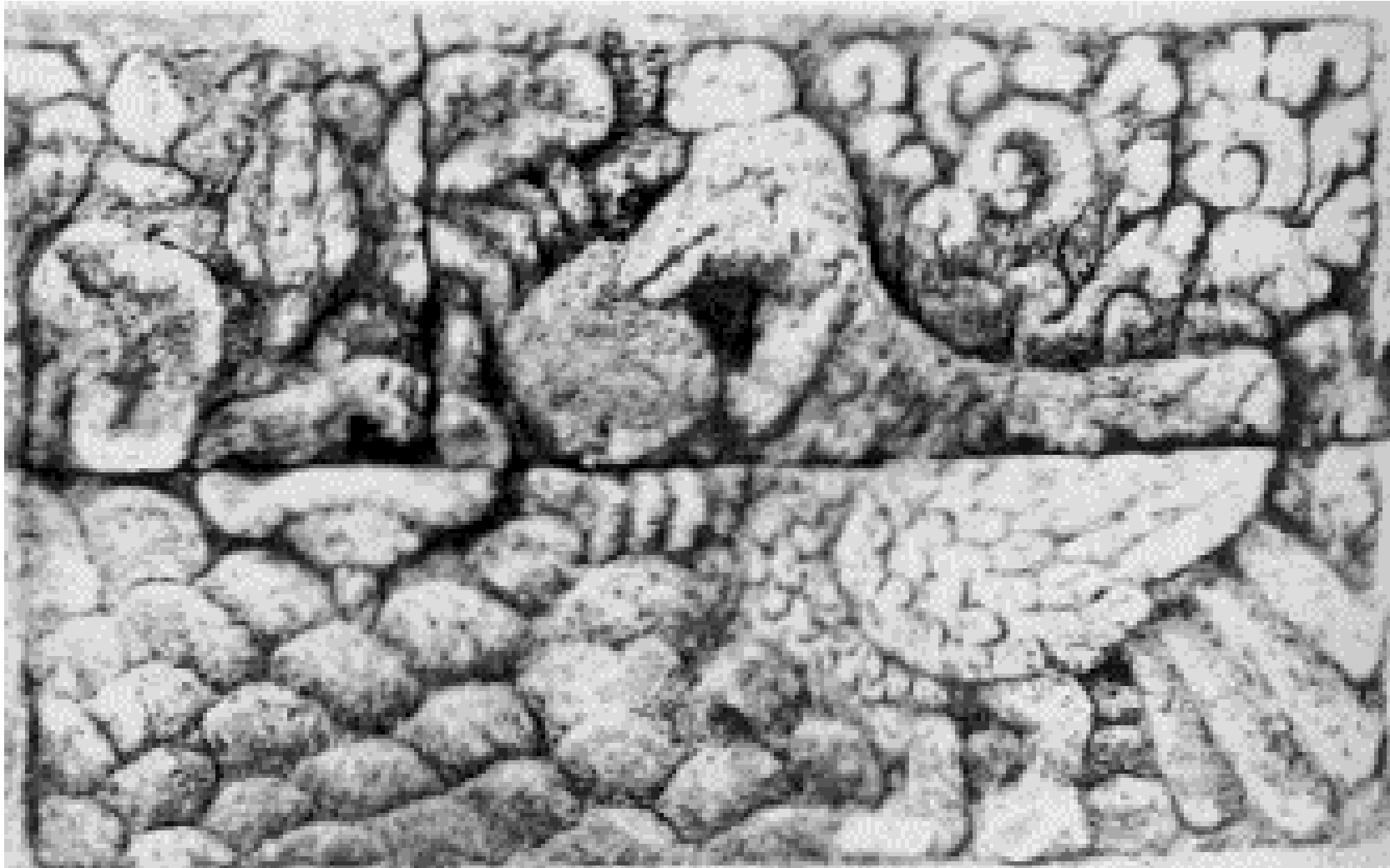
Jago - O.Java- reiger met asceten tulband - vis

Surawana – O.Java – reiger –
ascenten tulband - vis

Surawana – O.Java – reiger –
asceten tulband - krab

Tekening op lontar blad – Bali – begin 20e eeuw

2. Reiger bij visschen in een meer; de reiger vliegt met de visschen weg (om ze te brengen naar een veiliger plaats, beweert hij; inderdaad eet hij ze op); dit wordt bemerkt door den krab, die hem den hals afknijpt.

Tekening papier-
N.Bali - Or. 3390-
195-

Tekening papier –
N.Bali – Or.3390-
195- eind 19e
eeuw

Bali – I G Putu Sana – Ubud – 20e AD

Royal Palace – Bangkok - traptegel

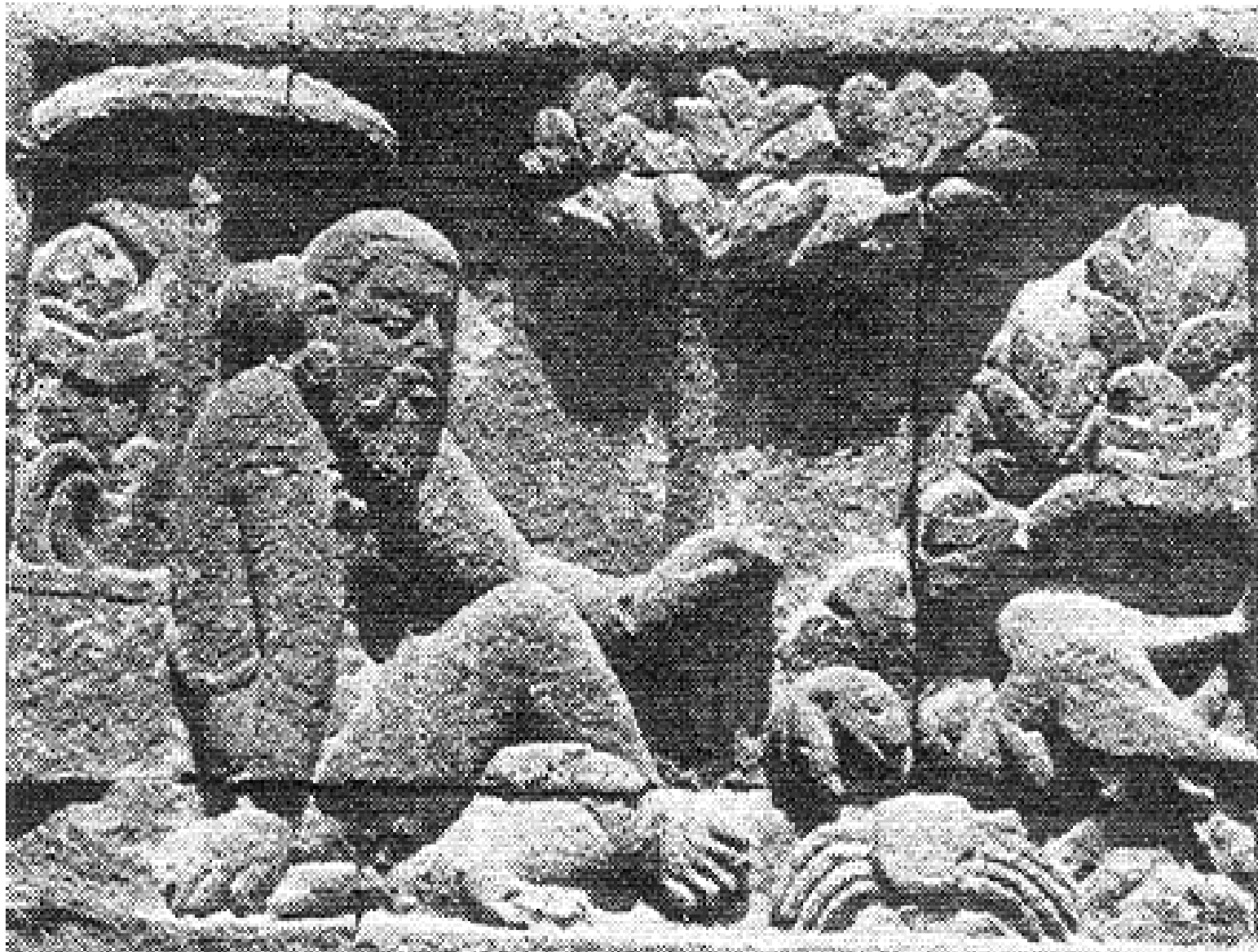

DANKBARE KRAB & BRAHMAAN

- Brahmaan redde krab lang geleden
- Brahmaan en krab worden vrienden
- Brahmaan slaapt; kraai en slang komen langs; maken plannen brahmaan te doden
- Slang bijt brahmaan; coma
- Kraai wil brahmaan de ogen uitpikken
- Krab pakt kraai, gebruikt hem als gijzelaar; dwingt slang gif uit brahmaan te zuigen (in sommige versies)
- Brahmaan leeft (in sommige versies)
- Krab doodt slang en kraai

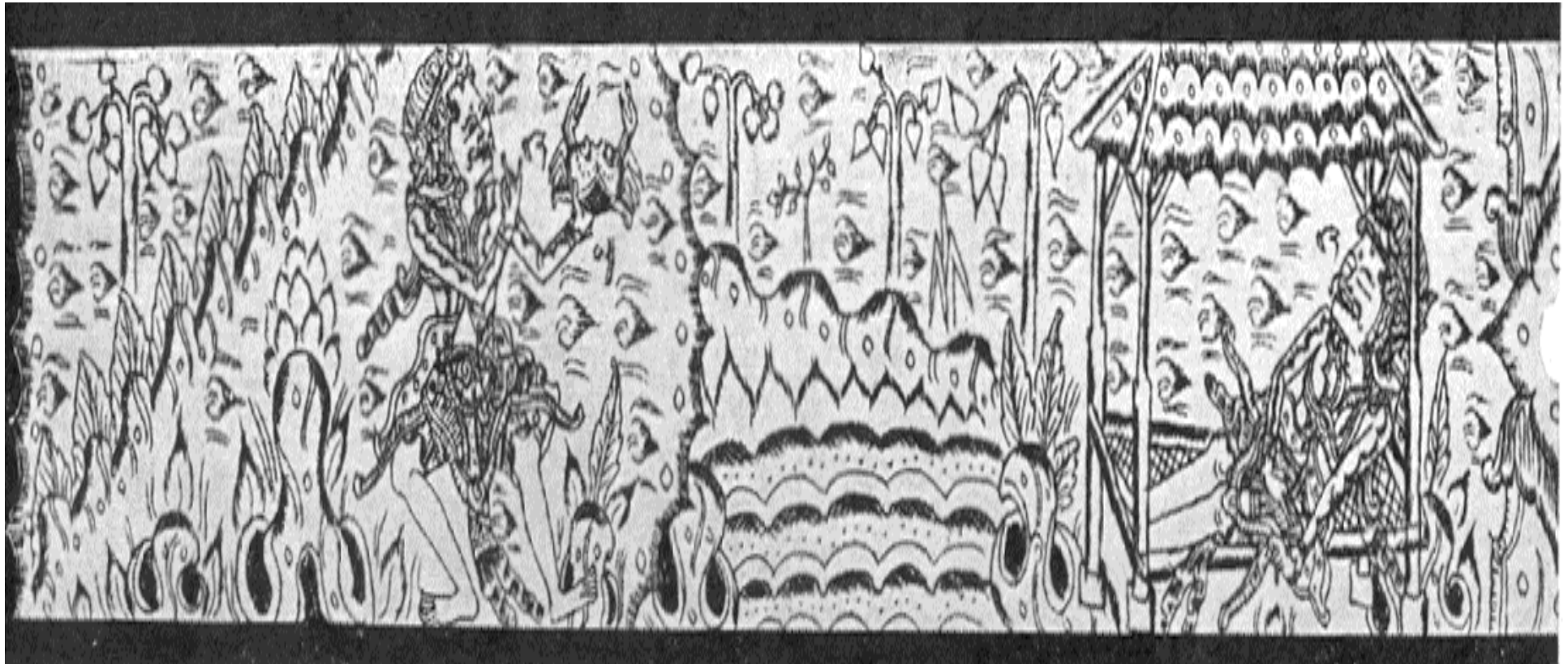
Mendut – C.Java – 9e AD

Bali – tekening palmblad – brahmaan
redt krab – brahmaan slaapt

Bali – tekening palmblad – slang
– kraai – slapende brahmaan –
krab doodt kraai en slang

Bali – tekening
papier – Or. 3390-
194 – eind 19e AD

DANKBARE DIEREN – ONDANKBARE MAN

Verhaal ook al in India afgebeeld; in
Indonesie (Java, Bali) is de persoon
die dieren redt een brahmaan en de
ondankbare man een goudsmid

DANKBARE DIEREN – ONDANKBARE MAN

- Dankbare dieren – ondankbare man
- Slang, aap, tijger en man – slechte goudsmid- zijn gevallen in een put
- Iemand (brahmaan Dharmaswami) komt langs, wil water uit put halen, ziet hen
- Persoon (brahmaan) haalt dieren uit de put
- Dieren raden persoon (brahmaan) af de goudsmid uit de put te halen
- Persoon (brahmaan) doet het toch uit medelijden
- Goudsmid draait persoon (brahmaan) later een loer

Jago – 1e terras – O.Java – 13e
AD

Panataran – badplaats – O.Java – 1413
AD – aap slang brahmaan

Bali – candi
bentar & bale
kulkul – Pura
Desa Puseh
Panarukan

Bali – Pura Desa Puseh Panarukan – bale kulkul

Bali – candi bentar – schrijn Indrablaka - huis met relief - Timpag

Bali – Timpag – Tantri verhaal onder dak

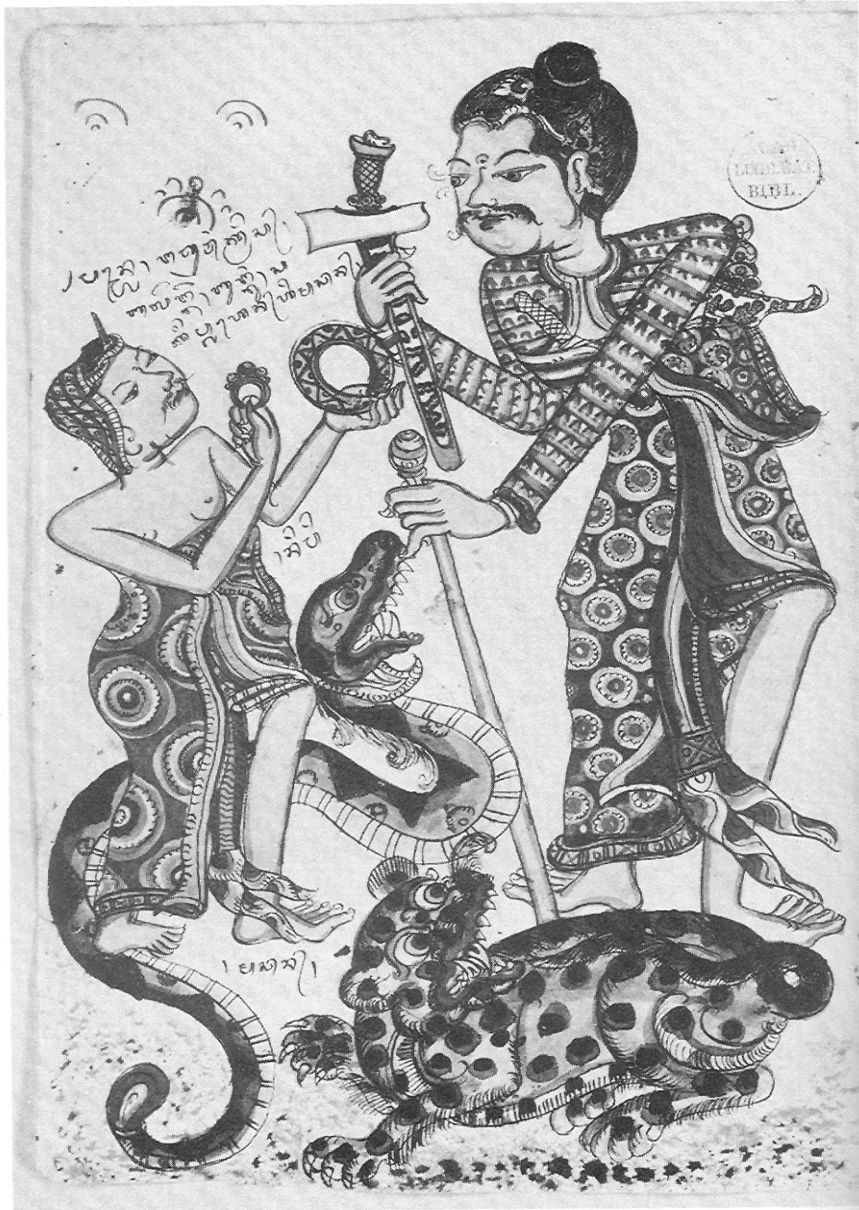

Slang – tijger - aap

Timpag –
brahmaan- put
ondankbare
goudsmid

Bali – brahmaan –
slang – tijger –
ondankbare man
tekening papier –
Or. 3390-193 –
eind 20e eeuw

Left. The sage Darmaswami (r), after rescuing the tiger (c), the snake (l) and also the man (l), is given a headband, a ring and a kris. Ascribed to I Ketut Gedé, Singaraja. Polychrome.